

”מי גנב את הלידה שלי?” ד”ר אומי לייסנר

לפני כשלושים וחמש שנה, יצא לאור ספרה הידוע של אדריאן ריץ' ושמו "יילוד אישה" והוא הפך במהירה לאבן-יסוד בהגות הפמיניסטית בת-זמננו. בספר הקדישה ריץ' שני פרקים לתיאור המעבר של הלידה מידי הנשים היולדות והמטפלות המסורתיות שלהן – המיילדות -- לידי הרופאים, כולם גברים באותה תקופה, ובהמשך לידי מוסדות הרפואה, והכל תחת חסותן של הרשויות הפטריארכליות. וכמובן שהכוונה כאן ללידות רגילות – לידות מסובכות תמיד היו נחלתם של רופאים – וטוב שכך.

בפרק הראשון, ריץ' לקחה את ההיסטוריה של "המלקחיים" כסמל לניצול הלידה למטרת רווח, וכן, להורדת מעמדן של המיילדות לעומת הרופאים, באמצעות יצירת מונופול. זהו סיפור על שלושה דורות במשפחת צימברליין שחיו בשלהי המאה ה-16 באנגליה. היה להם סוד גדול והוא המלקחיים, ובטיפול שלהם הם הצליחו לעזור בלידות קשות. אבל הם לא הסכימו לגלות את הסוד שלהם לרופאים אחרים, וזאת, מפאת רדיפת בצע ושיקולי יוקרה.

רק כעבור כמאה שנה, הצליח רופא אחר לשחזר את המכשיר והוא הוכנס לשימוש הרופאים אלא שאלה המשיכו את מסורת המונופול ומנעו את השימוש בו, הפעם מן המיילדות. את לבן של הנשים היולדות הם קנו על-ידי הצגת המכשיר כמילה האחרונה בבטיחות בלידה. המציאות היתה אחרת, הרי הרופאים לא היו רגילים לסייע בלידות רגילות. התוצאה היתה השימוש התכוף והלא אחת אכזרי במלקחיים במקרים רבים מדי, זאת אומרת, מוקדם מדי, במקום לחכות בסבלנות ולאפשר לתהליך הלידה הטבעית להתרחש בעצמו ובזמנו.

בפרק השני התמקדה ריץ' במעבר של הלידה מן הבית אל בית החולים. אשפוז הלידה הוא בבחינת סיבוב הבורג האחרון במונופול הרפואי על הלידה. הרי הלידה באופן תדיר מערבת שאלות רבות – רפואיות, אתיות, חברתיות, דתיות ועוד, אבל בבית החולים, הלכה למעשה, שיקולים רפואיים, אם לא דעתו של הרופא התורן, הם הקובעים.

ריץ' הצביעה על פיתוח משככי כאבים, באמצע המאה ה-19, כגורם המאיץ באשפוז הלידה. אנשי הדת התנגדו בתוקף למתן משככי כאבים לילדות והסוגיה נפתרה רק כאשר המלכה ויקטוריה עצמה הסכימה לשימוש בכלורופורם בלידה השביעית שלה.

מדובר בצעד ראדיקלי מצד המלכה, אבל ריץ' מזכירה לנו שדווקא בתקופה הויקטוריאנית הופכת הגוף הנשי לבעיה בפני עצמה. בעייני הרופאים דאז, היוו האיברים הנשיים מקור לכל בעיה ומחלה שנתגלה אצל האישה -- מכאב גרון ועד שחפת. זו התקופה שבה הניתוח להסרת הביציות היווה הניתוח השכיח ביותר בקרב אוכלוסיית הנשים, לצד הסרת הדגדגן. וזאת בדיוק התקופה שבה המונופול הרפואי על הלידה הושלם כאמור.

ריץ' מתארת את צורת הניהול החדשה של הלידה: "עם תחילת הצירים מושכבת היולדת על גבה, מסוממת בעזרת כלורופורם והופכת לגוף פסיבי בתכלית שעליו יכול המיילד לעבוד כאילו היתה בובה. חדר הצירים נהפך לבימת ניתוחים והלידה נהפכה לדרמה רפואית, שבמרכזה גיבור אחד- הרופא."

עד כאן אדריאן ריץ'. לפני כשנתיים שמעתי הרצאה על ההיסטוריונית הישראלית, יערה בר און. במהלך ההרצאה, יצאה בר און נגד אדריאן ריץ'. היא טענה שהשכבה המקורית של נשים יולדות על גבן לאו דווקא נועדה להתאים לגברים המיילדים אלא למיטב ידיעת הרופאים באותה תקופה, היא באמת היתה עשויה לעזור ליולדות.

כנגד הדברים הייתי רוצה להציע את העבירה הפלילית של "החזקת רכוש גנוב." עבירה זאת הרי לא חלה רק על מי שגנב ביודעין את הרכוש ואחר כך המשיך להחזיק בו אלא גם על מי שהגיע לידי הרכוש באופן לגיטימי רק בהמשך הזמן נודע לו שמדובר ברכוש גנוב ולמרות זאת, המשיך להחזיק בו.

במלים אחרות, בין אם ההתערבויות הרפואיות השגרתיות הונהגו במקור מפאת רדיפת בצע, שיקולי יוקרה או רתיעה מן הגוף הנשי, ובין אם הן מדובר היה במיטב הידע הרפואי נכון לאותה תקופה, השורה התחתונה היא שכפיית הניהול הרפואי של הלידה על כלל היולדות, על אחת כמה וכמה כשהדבר נעשה שלא בהתאם לרצונה, היא בבחינת החזקת רכוש גנוב. כעת הגיע הזמן להחזיר את הלידה לבעליה החוקיות.